Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

-

Kysymyksiä ja vastauksia

25.3.2025

Sisällysluettelo

Kysymykset yleisistä asioista 4
Miksi uudistus tehdään ja mitä sillä tavoitellaan? 4
Mitä virastoja uudistus koskee? 4
Mitä lakeja uudistuksessa on tarkoitus säätää? 5
Miksi virastojen tehtäviä koskevaa aineellisoikeudellista lainsäädäntöä ei laajemmin muuteta uudistuksen yhteydessä? 5
Miten uudistusta on valmisteltu? 6
Kuinka valtion alueellinen hallinto muuttuu uudistuksessa? 6
Kuinka uudistuksessa on tarkoitus varmistaa alueellinen läsnäolo? 7
Kuinka yhteistyö alueellisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa on tarkoitus toteuttaa? 9
Kuinka viraston päälliköiden virat ja osastopäälliköiden virat on tarkoitus täyttää? 9
Kuinka kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan uudessa virastorakenteessa? 10
Yleistä 10
Lupa- ja valvontavirasto 10
Elinvoimakeskukset 10
Kuinka uudistuksessa on tarkoitus toteuttaa varautumisvastuut? 11
Lupa- ja valvontavirasto 11
Elinvoimakeskukset 11
Mitä vaikutuksia uudistuksella on kuntiin ja hyvinvointialueisiin? 11
Milloin uudistuksen tulee olla valmis? 12
Miten varmistetaan, että ICT- ja digiratkaisut toimivat niin työntekijöiden kuin asiakkaiden suuntaan heti uusien virastojen aloittaessa toimintansa? 12
Lupa- ja valvontavirastoa koskevat kysymykset ja vastaukset 13
Mikä on Lupa- ja valvontavirasto? 13
Millainen on Lupa- ja valvontaviraston organisaatio? 14
Mitä synergia etuja Lupa- ja valvontavirastoa koskevalla uudistuksella tavoitellaan? 14
Kuinka Lupa- ja valvontavirastoa ohjataan? 15
Minkälainen on Lupa- ja valvontaviraston johtamisjärjestelmä? 16
Miten nimitystoimivalta on järjestetty valtakunnallisessa Lupa- ja valvontavirastossa? 16
Miten monialaisuus ja yhteistyö varmistetaan Lupa- ja valvontavirastossa 17
Kuinka uudistus vaikuttaa Lupa- ja valvontaviraston asiakkaisiin? 17
Miten sote-valvonta käytännössä järjestetään tulevaisuudessa? 18
Miten uudistus vaikuttaa ympäristöllisiin lupamenettelyihin? 18
Mikä ja miksi on ympäristöasioiden yleisen edun valvontayksikkö? 19
Elinvoimakeskuksia koskevat kysymykset ja vastaukset 19

Mitä elinvoimakeskukset ovat? 19
Mitkä ovat elinvoimakeskusten tehtävät? 20
Keskitetyt tehtävät 20
Kuinka uudistus vaikuttaa elinvoimakeskusten asiakkaisiin? 21
Millainen on elinvoimakeskuksien osastorakenne? 21
Kuinka uusia elinvoimakeskuksia ohjataan? 21
Minkälainen on alueellisen elinvoimakeskuksen johtamisjärjestelmä? 22
Muita kysymyksiä, joihin kaivattaisiin vastauksia? 22
Miten elinvoimakeskusten toimeenpano etenee? 22
Miten uudistus vaikuttaa KEHA-keskuksen toimintaan? 22
Miten uudistus vaikuttaa viranomaisten väliseen suhteeseen, erityisesti EVK ja maakuntien liittojen välinen suhde? 23
Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevat kysymykset ja vastaukset 23
Mitä Ahvenanmaan valtionvirastosta on tarkoitus säätää? 23
Mitä vaikutuksia HE:llä on Ahvenenmaan valtionvirastoon ja laajemmin Ahvenanmaalla? 23

Kysymykset yleisistä asioista

Miksi uudistus tehdään ja mitä sillä tavoitellaan?

Uudistus perustuu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksiin. Lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät kootaan valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon ja monialainen valtion aluehallinto kootaan nykyistä vahvemmille alueille elinvoimakeskuksiin. Uudistuksessa varmistetaan kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Lupa- ja valvontavirastoa koskevalla uudistuksella tavoitellaan hallitusohjelman kirjauksiin perustuen lupa- ja valvontakäytäntöjen vahvistamista ja yhdenmukaistamista alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Lupa- ja valvontaviraston alueellinen läsnäolo ja toimintakyky turvataan hyvinvointialueiden yhteistyöalueisiin perustuen. Lupa- ja valvontavirastolla on vähintään yksi toimipaikka jokaisella hyvinvointialueiden yhteistyöalueella.

Elinvoimakeskuksia koskevan uudistuksen lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille elinvoimakeskuksiin. koskevalla uudistuksella tavoitellaan, että kymmenen elinvoimakeskuksen toimialueet muodostetaan nykyisten kolmen vastuualueen ELY-keskusten pohjalta. Elinvoimakeskuksilla on päätoimipaikka tai toimipaikka kaikissa maakunnissa. Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa elinvoimakeskusten erikoistuminen ja keskinäinen työnjako.

Mitä virastoja uudistus koskee?

Uudistus koskee aluehallintovirastoja, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, jäljempänä *ELY-keskus,* ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa.

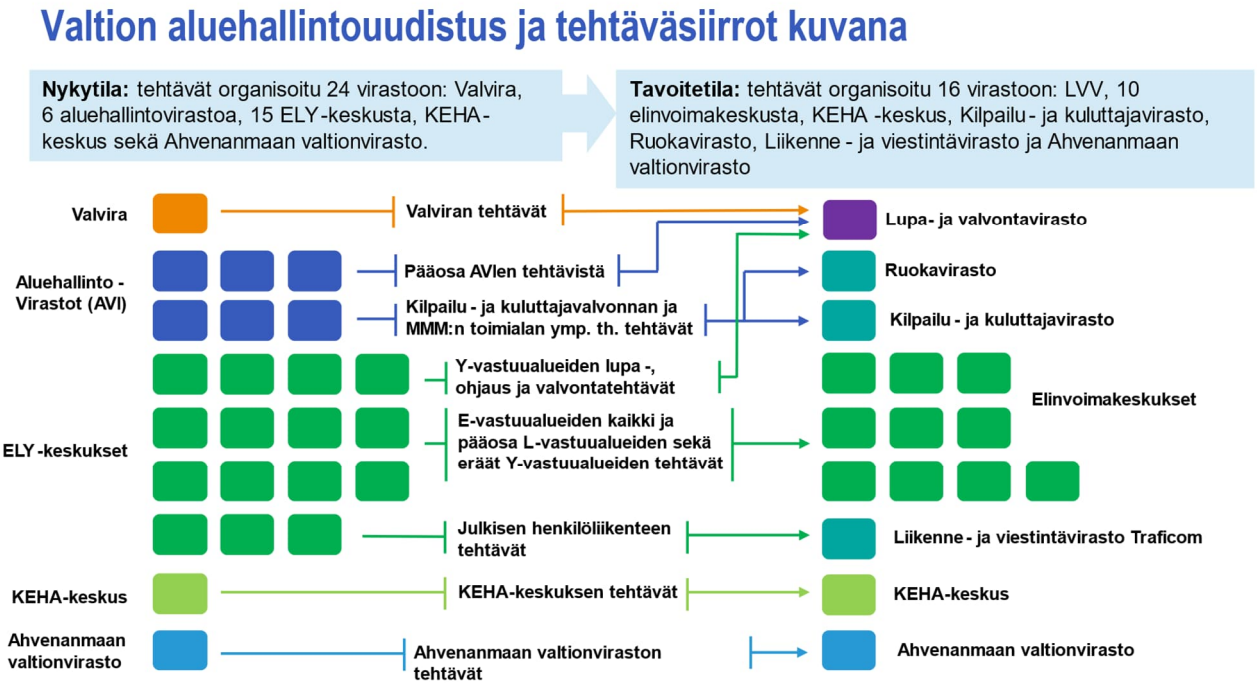
Uuteen Lupa- ja valvontavirastoon kootaan pääsääntöisesti kaikki aluehallintovirastojen ja kaikki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät.

Uusiin alueellisiin elinvoimakeskuksiin kootaan nykyisten ELY-keskusten tehtävät, jotka eivät siirry uudistuksen myötä toisien virastojen hoidettavaksi.

Lisäksi uudistuksen yhteydessä tehdään seuraavat henkilötyövuosimäärältään pienemmät tehtäväsiirrot:

1. Aluehallintovirastojen metsäpalojen tähystyksen hallinnointi- ja ohjaustehtävät siirrettäisiin sisäministeriöön (noin 2 HTV)
2. Aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon (noin 9 HTV)

3. Aluehallintovirastojen eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät siirrettäisiin Ruokavirastoon (noin 63 HTV)
4. ELY-keskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät siirrettäisiin Liikenne- ja viestintävirastoon (noin 30 HTV)

Mitä lakeja uudistuksessa on tarkoitus säätää?

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi noin 300 lakia, joihin tehdään virastojen nimiä koskevat teknisluonteiset muutokset sekä muita pieniä uudistukseen liittyviä välttämättömiä muutoksia.

Miksi virastojen tehtäviä koskevaa aineellisoikeudellista lainsäädäntöä ei laajemmin muuteta uudistuksen yhteydessä?

Valtion aluehallintouudistuksen lähtökohtana on ollut toteuttaa virastorakenteita koskeva uudistus, jonka yhteydessä on nimenomaisesti päätetty, ettei virastojen tehtäviä koskeviin aineellisoikeudellisiin lakeihin tehdä muita kuin uutta virastorakennetta vastaavat tehtävien kohdentumista koskevat muutokset ja muut välttämättömät muutokset.

Tehtäviä koskeviin lakeihin on mahdollista tehdä aineellisoikeudellisia muutoksia valtion aluehallintouudistuksesta erillään. Muun muassa YM valmistelee ympäristöasioiden yhden luukun periaatteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

Virastorakennetta koskeva uudistus kuitenkin mahdollistaa myös viranomaisprosessien ja käytänteiden merkittävää uudistamista.

Miten uudistusta on valmisteltu?

Esitys koskee yhdentoista ministeriön toimialan lainsäädäntöä. Esitys on valmisteltu hyvässä yhteistyössä ministeriörajat ylittäen. Esitystä on käsitelty eri vaiheissa valmisteluryhmässä, joka on muodostettu ministeriöiden ja virastojen johdosta sekä ministeriöiden asiantuntijoista.

Esitystä on käsitelty eri vaiheissa ohjausryhmässä, joka on muodostettu poliittisista valtiosihteereistä ja ministeriöiden ylimmästä johdosta. Ohjausryhmä on 14.1.2025 hyväksynyt hallituksen esitysluonnoksen.

Yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmä on käsitellyt hanketta valmistelun aikana. Ministerityöryhmä 21.1.2025 totesi, että uudistuksen keskeiset asiat on linjattu, ja hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevään aikana.

Esitystä on käsitelty eri vaiheessa uudistuksen seurantaryhmässä, jossa on edustus kunnista, maakunnista, hyvinvointialueilta, elinkeinoelämästä.

Esityksestä on järjestetty laaja lausuntokierros 19.6.-1.9.2024. Esityksestä annettiin yli 200 lausuntoa kattavasti eri toimijoilta.

Virastoittain on käynnissä laajat toimeenpanohankkeet. Esim. Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanohanke osallistaa valmisteluun suoraan yli kolmesataa asiantuntijaa ja johtajaa nykyisistä virastoista ja ohjaavista ministeriöistä.

Kuinka valtion alueellinen hallinto muuttuu uudistuksessa?

Valtion alueellinen hallinto ei katoa uudistuksen yhteydessä.

Uudistus toteutetaan säilyttämällä virastojen nykyinen toimipaikkaverkosto, jolla varmistetaan alueellisten erityispiirteiden tuntemus.

Uudistus toteutetaan virastojen toimipaikkaverkostoa ja lähtökohtaisesti niihin sijoitettujen virkojen virkapaikkoja muuttamatta.

Tavoitteena on, että alueellisten erityispiirteiden tuntemusta edellyttäviä virkoja tulisi sijoittaa kyseisen alueen toimipaikkaan.

Valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston toimipaikkaverkosto perustuu aluehallintovirastojen toimipaikkaverkostoon.

Valtion aluehallintona jatkavat elinvoimakeskukset perustuen ELY-keskusten nykyiseen toimipaikkaverkkoon. Keskuksilla on toimipaikka kaikissa maakunnissa.

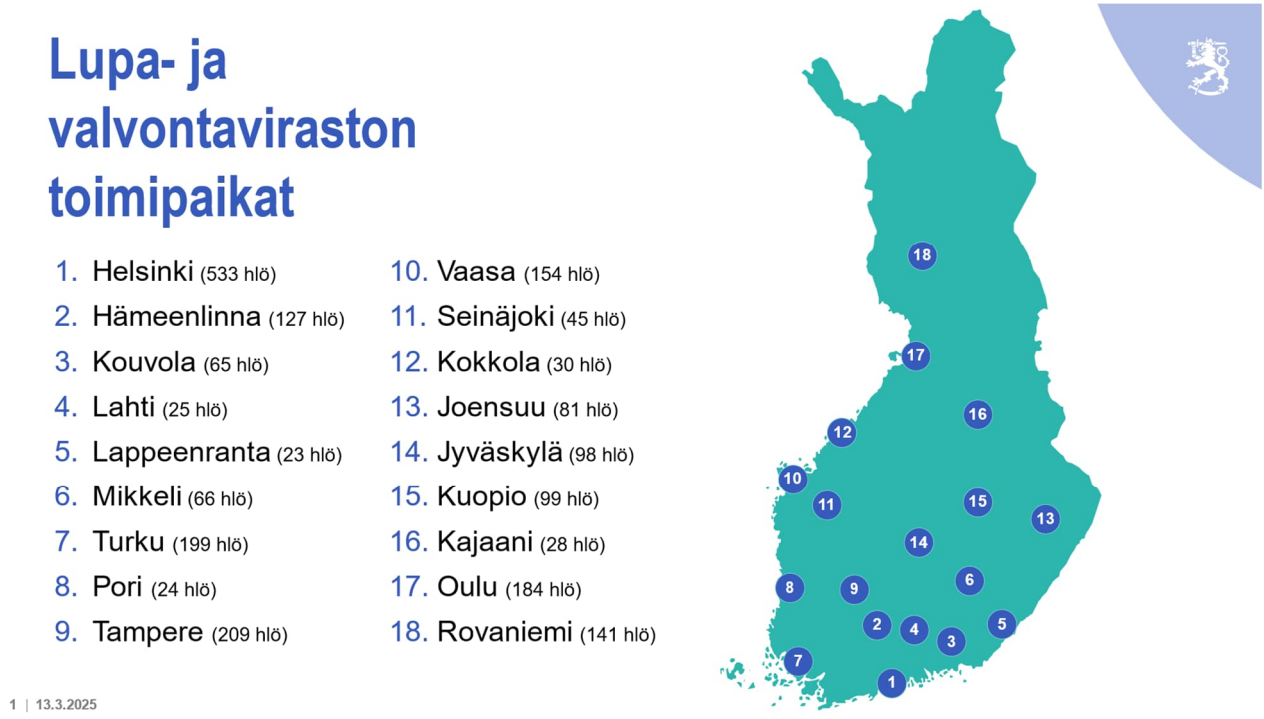
Kuinka uudistuksessa on tarkoitus varmistaa alueellinen läsnäolo?

Lupa- ja valvontavirasto on valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallinnon viranomainen, mutta esitetyn lain mukaan sen tulee turvata alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista.

Osa Lupa- ja valvontaviraston työstä voidaan tehdä paikkariippumattomasti, osa vaatii alueellista läsnäoloa. Toiminnallisten yksiköiden lisäksi voidaan toiminnan tehokkaaksi ja asiakaslähtöiseksi järjestämiseksi perustaa myös työnjaollisia alueellisia yksiköitä niiden tehtävien hoitamista varten, jotka edellyttävät alueellista läsnäoloa ja erityistä aluetuntemusta. Jos viraston toimintaa organisoitaisiin alueellisen työnjaon mukaan, tulisi alueiden perustua maakuntajakoon ja aluejako tulisi pyrkiä sovittamaan yhteen muiden tehtävien hoidon kannalta keskeisten viranomaisten aluejakojen kanssa, jollei erityisistä syistä muuta johtuisi. Viraston toiminnan järjestämisessä tulee turvata kielellisten oikeuksien toteutuminen. Joissain tilanteissa tämä voi edellyttää esimerkiksi kieleen perustuvaa organisoitumista.

Viraston käyntiasiointipalvelut varmistettaisiin jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella. Säännöksellä ei kuitenkaan muodostettaisi palvelualueita, vaan virasto on valtakunnallinen ja palvelee asiakkaitaan valtakunnallisesti, jolloin asiointi on mahdollista asiakkaan valitsemassa asiointipaikassa. Säännöksellä tarkennettaisiin alueellista läsnäoloa koskevaa vähimmäissääntelyä varmistamalla, että käyntiasiointipisteitä on saatavilla riittävästi maan eri osissa.

Lupa- ja valvontavirastolla on esitetyn lain mukaan vähintään yksi toimipaikka kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla. Toimipaikkaverkosto on kuitenkin tätä huomattavasti kattavampi. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Lupa- ja valvontaviraston toimipaikkaverkosto on alueellisesti kattava ja se perustuu aluehallintovirastojen toimipaikkaverkostoon, joka uudistuksen yhteydessä säilyy nykyisenä.

Elinvoimakeskusten läsnäolo maakunnissa varmistetaan. Keskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Alueellisten elinvoimakeskusten toimipaikkaverkosto perustuu ELY-keskusten toimipaikkaverkostoon, joka uudistuksen yhteydessä säilyy nykyisenä.

Kuinka yhteistyö alueellisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa on tarkoitus toteuttaa?

Voimassa olevaa yhteistyötä koskevaa sääntelyä ei ole tarkoitus muuttaa uudistuksen yhteydessä.

Valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto tekee jatkossakin yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Uusina yhteistyökumppaneina toimivat perustettavat elinvoimakeskukset.

Alueellisia elinvoimakeskuksia koskevaan lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka perusteella elinvoimakeskus toimii tehtäviinsä liittyen yhteistyössä ja sen edistäjänä toimialueensa paikallisten, alueellisten sekä valtakunnallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Kuinka viraston päälliköiden virat ja osastopäälliköiden virat on tarkoitus täyttää?

Lupa- ja valvontaviraston pääjohtajan nimittää valtioneuvosto. Valtioneuvosto nimittää myös Lupa- ja valvontaviraston osastopäälliköt. Jos lain vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi vain vähän aikaa eikä pääjohtajan tai osastopäälliköiden virkoja ehdittäisi täyttämään, voisi valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 20 §:n ja valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 5 §:n 3 kohdan perusteella valtiovarainministeriö nimittää Lupa- ja valvontaviraston pääjohtajan enintään vuoden määräaikaiseen virkasuhteeseen ja Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lain siirtymäsäännöksen perusteella osastojen toimialaohjauksesta vastaavat ministeriöt nimittävät Lupa- ja valvontaviraston osastopäälliköt enintään vuoden määräaikaiseen virkasuhteeseen. Siirtymäsäännösten perusteella osastojen toimialaohjauksesta vastaavat ministeriöt voisivat määrätä kelpoisuusvaatimukset täyttävän ja suostumuksensa antaneen virkamiehen yksikön päällikön tehtävään enintään vuodeksi.

Elinvoimakeskusten ylijohtajat nimittää valtioneuvosto. Elinvoimakeskusten osastopäälliköt nimittää elinvoimakeskuksen ylijohtaja. Jos lain vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi vain

vähän aikaa eikä ylijohtajan tai osastopäälliköiden virkoja ehdittäisi täyttämään, voisi valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 20 §:n ja valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 5 §:n 3 kohdan perusteella TEM nimittää ylijohtajat enintään vuoden määräaikaiseen virkasuhteeseen. Elinvoimakeskuksia koskevan lain siirtymäsäännösten perusteella osastojen toimialaohjauksesta vastaavat ministeriöt voivat nimittää osastopäälliköt määräaikaiseen virkasuhteeseen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Siirtymäsäännösten perusteella osastojen toimialaohjauksesta vastaavat ministeriöt voivat määrätä myös yksikön päälliköt tehtävään.

Kuinka kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan uudessa virastorakenteessa?

Yleistä

Kielilainsäädännöstä johtuvat velvoitteet virastoille eivät muutu ehdotetussa viranomaisrakenteen uudelleenorganisoinnissa. Valtakunnallisella Lupa- ja valvontavirastolla ja alueellisilla elinvoimakeskuksilla on nykytilaan nähden paremmat edellytykset tarjota palveluja kielellisiä oikeuksia turvaavalla tavalla. Ruotsinkielisten palveluiden ja henkilöstön kielitaidon voidaan vastaisuudessakin arvioida vastaavan kysyntää. Myös virastojen tuottamat saamenkieliset palvelut vastaavat kysyntää.

Lupa- ja valvontavirasto

Valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston asiakkailla olisi oikeus kääntyä minkä tahansa viraston toimipaikan puoleen ja saattaa asiansa vireille riippumatta heidän asuinkunnastaan. Virasto voi ohjata asiakkaan vireille paneman asian viraston sisällä nykytilaa laajemmalle joukolle kielitaitoisia virkamiehiä, mitä voidaan pitää kielellisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta perusteltuna. Lupa- ja valvontavirasto on kaksikielinen, toisin kuin osa nykyisistä Aveista.

Valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston käytössä olisivat edelleen puhelinpalvelut, joista annetaan asiakkaille menettelyllisen neuvonnan lisäksi neuvontaa työsuojelun toimialan asioissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Valtakunnallinen puhelinpalvelu puolestaan mahdollistaa neuvontapalvelujen tarjoamisen asiakkaille toimipaikasta riippumatta. Lupa- ja valvontavirastossa voi olla kielellisten oikeuksien turvaamiseksi palveluyksiköitä. Virastoa koskevan 4 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan virastolla voi olla kielellisten oikeuksien turvaamiseksi esimerkiksi ruotsin, saamen tai muun kielisiä palveluyksiköitä.

Elinvoimakeskukset

Elinvoimakeskusten kielipalveluihin ei tulisi käytännössä muutoksia. Keskusten liikenne-, ympäristö- ja yrityspalvelujen osalta asiakaspalvelut tuotettaisiin jatkossakin valtakunnallisissa asiakaspalvelukeskuksissa, digitaalisten palvelujen osalta Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksessa ja alueellisissa toimipaikoissa.

Elinvoimakeskukset ovat toimialueesta riippuen joko yksi- tai kaksikielisiä. Kaksikielisiä elinvoimakeskuksia ovat Pohjanmaan, Uudenmaan, Kaakkois-Suomen ja Lounais-Suomen keskukset.

Elinvoimakeskuksella voi olla kielellisten oikeuksien turvaamiseksi nykytilaa vastaavalla tavalla palveluyksiköitä. Palveluyksikkö voitaisiin perustaa Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä yhden tai useamman elinvoimakeskuksen yhteiseksi yksiköksi.

Kuinka uudistuksessa on tarkoitus toteuttaa varautumisvastuut?

Lupa- ja valvontavirasto

Valtakunnallisen lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin tehtäväksi varautumisen alueellinen yhteistyö. Tehtävää toteutettaisiin varautumisen yhteistyöalueella, jotka ovat yhteneväisiä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden kanssa. Lupa- ja valvontaviraston apuna toimisivat alueelliset valmiustoimikunnat, jotka virasto asettaa. Valmiustoimikunnat toimivat varautumisen alueellisen yhteistyön suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa.

Elinvoimakeskukset

Elinvoimakeskukset edistävät varautumista toimialueillaan niille säädetyillä tehtäväaloilla, esimerkiksi alkutuotannon, vesivarojen, liikenteen, tienpidon jne. osalta, joissa itse toimijat lopulta vastaavat omasta varautumisestaan. Elinvoimakeskusten kokonaisvarautumista tullaan yhteensovittamaan virastotasolla kaikki osastot läpileikaten. Toimialakohtaista varautumistyötä tehdään keskusten osastoilla. Elinvoimakeskusten varautuminen perustuu valmiuslakiin, toimialakohtaiseen lainsäädäntöön sekä mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisiin tehtäviin. Elinvoimakeskuksia koskevassa lainsäädäntöehdotuksessa varautumisvelvoitetta ei ole asetettu, sillä tulkinta on, että valmiuslain ja toimialakohtaisten säädösten kautta tulevat riittävät velvoitteet.

Varautumisen kehittäminen jatkuu

Parhaillaan sisäministeriön ja valtiovarainmisterin yhteisessä alueellisen varautumisen kehittämishankkeessa selvitetään kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion alueellisten toimijoiden sekä kirkon ja huoltovarmuuskriittisten kolmannen sektorin varautumisen nykytilannetta ja vastuita. Työn tavoitteena on selvittää alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotus toimintamallista ja sen ohjauksesta. Lisäksi selvitetään tilannekuvatoiminnan nykytila. Hanke tekee ehdotuksensa tarvittaviksi kehittämistoimenpiteiksi kevään aikana.

Mitä vaikutuksia uudistuksella on kuntiin ja hyvinvointialueisiin?

Uudistuksen ei sinänsä arvioida vaikuttavan kuntiin ja hyvinvointialueisiin.

- Linjauksien perusteella kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä koskevia lakeja ei muuteta valtion aluehallintouudistuksen yhteydessä. Valtion aluehallintouudistuksen yhteydessä ei muuteta valtion ja kuntien, maakuntien tai hyvinvointialueiden välistä tehtävänjakoa.
- Myöskään valvontaa koskevia lakeja ei muuteta uudistuksen yhteydessä.

Lupa- ja valvontavirastoon kootaan laajasti kuntiin ja hyvinvointialueisiin kohdistuvia valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä.

- Kuntia valvovien ja ohjauksesta vastaavien viranomaisten määrä vähentyy.
- Lupa-asioissa asiointi tapahtuu yhden viranomaisen kanssa.

Perustettavat virastot jatkavat toimintaansa nykyisellä toimipaikkaverkostolla.

- Virastojen nykyinen toimipaikkaverkosto säilyy ennallaan eikä niissä työskentelevien virkamiesten virkapaikkoja lähtökohtaisesti muuteta.

Yhteistyön osalta elinvoimakeskuslain 21 §:ssä ehdotetaan säännöstä, jonka perusteella elinvoimakeskus toimii tehtäviinsä liittyen yhteistyössä ja sen edistäjänä toimialueensa paikallisten, alueellisten sekä valtakunnallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Kunnat ovat keskusten keskeisiä paikallisia yhteistyötahoja.

Milloin uudistuksen tulee olla valmis?

Hallitusohjelman kirjauksen perusteella virastot aloittavat toimintansa viimeistään 1.1.2026 lukien.

Eduskunnan vastaus olisi tärkeää saada jo kesällä 2025. Virastojen häiriöttömän käynnistämisen kannalta on tärkeää, että lakien vahvistamisen ja lakien voimaantulon välillä olisi noin puolivuotta aikaa.

Vasta tasavallan presidentin vahvistettua lait, voidaan käyttää siirtymäsäännöksissä säädettyä toimivaltaa, kuten

- ryhtyä täyttämään viraston johdon virkoja
- vahvistaa työjärjestykset kattaen myös organisaatiorakenteet
- laatia pakollisista palveluista sopimukset ja allekirjoittaa ne ym.

Miten varmistetaan, että ICT- ja digiratkaisut toimivat niin työntekijöiden kuin asiakkaiden suuntaan heti uusien virastojen aloittaessa toimintansa?

ICT-ratkaisuihin kohdistuvia muutostarpeita selvitetään, linjataan ja toteutetaan virastojen hankkeessa yhteistyössä nykyisten virastojen kanssa ja hankkeessa on tämän kokonaisuuden

koordinointia varten oma tietohallintoryhmänsä. Lisäksi suurin osa hankkeen määrärahoista on varattu tämän kokonaisuuden toteuttamiseen ja muutokset järjestelmiin pidetään organisaatiomuutoksen tapahtuessa minimissä. Lainsäädännön tasolla toimintavarmuutta ja jatkuvuutta edistetään kattavilla voimaantulosäännöksillä ja siirtymäajoilla.

Lupa- ja valvontavirastoa koskevat kysymykset ja vastaukset

Mikä on Lupa- ja valvontavirasto?

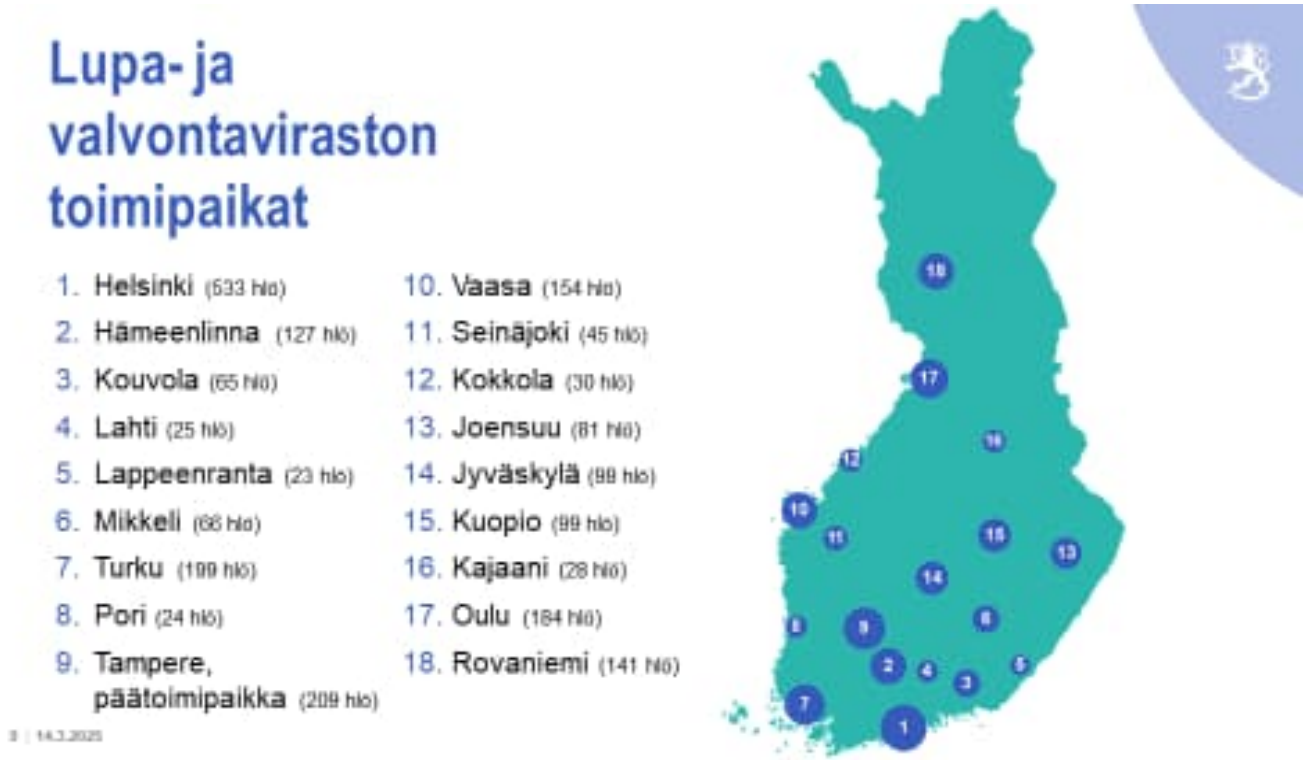
Uusi, perustettava Lupa- ja valvontavirasto on valtakunnallinen, monialainen valtion virasto. Lupa- ja valvontavirastoon kootaan kaikki Valviran tehtävät, suurin osa nykyisten aluehallintovirastojen lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävistä sekä pääosa ELY-keskusten ympäristöön liittyvistä tehtävistä.

Tavoitteena on yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Lupa- ja valvontavirasto toimii alueellisessa vuorovaikutuksessa muiden valtion viranomaisten, kuntien, hyvinvointialueiden, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa.

Virastolla on toimipaikka 18 paikkakunnalla Suomessa. Lupa- ja valvontaviraston on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2026 alussa, jolloin nykyisten virastojen toiminta päättyy. Siirtymäaikana varmistetaan viraston perustoiminnan ja asiakaspalvelun sujuvuus.

Lupa- ja valvontaviraston perustaminen on osa pääministeri Orpon hallitusohjelmaa.

Lupa- ja valvontaviraston päätoimipaikka on Tampere. Tampereen maantieteellinen sijainti on erittäin keskeinen suhteessa viraston muihin toimipaikkoihin, ja kaupunkiin ja kaupungissa on hyvät julkiset liikenneyhteydet. Tampere on toinen viraston suurimmista toimipaikoista ja sen tilat mahdollistavat päätoimipaikkana toimimisen. Päätoimipaikan sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle myös muistuttaa, että kyseessä on nimenomaan koko Suomea palveleva, valtion alueellinen virasto.

Millainen on Lupa- ja valvontaviraston organisaatio?

Lupa- ja valvontavirasto organisoituu selkeisiin toimialaosastoihin. Toimialojen sisällä on löydettävissä eniten synergia etuja. Osastojen sisäinen organisaatio muodostetaan ensisijassa yksiköiksi, joiden tehtävät pohjautuvat valtakunnallisiin ja yhtenäisiin tehtäväkokonaisuuksiin.

Osastot ovat: 1) sosiaali- ja terveysalan osasto, 2) varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osasto, 3) ympäristöosasto, 4) työsuojeluosasto, 5) pelastustoimen ja varautumisen osasto ja 6) yleinen osasto.

Mitä synergiaetuja Lupa- ja valvontavirastoa koskevalla uudistuksella tavoitellaan?

Lupa- ja valvontaviraston hallinnossa ja sen kehittämisessä on tunnistettavissa huomattavia synergiaetuja. Erityisesti yhteinen asiakaspalvelun kehittäminen yhden luukun periaatteella ja elintärkeänä tietojärjestelmien yhdessä kehittäminen. Nyt virastot käyttävät ja kehittävät järjestelmiä hyvin hajautuneesti ja palvelukohtaisesti, eikä kokonaiskuva ole selkeä. Nykytilassa aluehallintovirastot eivät pääasiassa itse kehitä käyttämiään järjestelmiä/rekistereitä, koska niiden kehittämisvastuu on niiden omistajille. Mikä tarkoittaa sitä, että nykytilassa järjestelmien suunnittelu, ylläpito, käyttö ja kehittäminen hajautuvat sekä organisatorisesti että toiminnallisesti ja tehtäväaloittain, jolloin virastot. Tämän johdosta aluehallintovirastot tukeutuvat niiden kehittämisessä Valviraan, KEHA-keskukseen mutta myös Metsähallitukseen ja Suomen ympäristökeskukseen, jotka vastaavat aluehallintoviraston tehtävissään käyttämistä

substanssirekistereistä. Aluehallintovirastot ovat joutuneet mukautumaan ja käyttämään muiden viranomaisten vastuulla olevia substanssirekistereitä. Tavoitteena onkin, että virasto ottaa kehittäminen kokonaisuutena haltuun ja tekee sitä asiakaslähtöisesti. Uusi rakenne mahdollistaa laajemman kokonaisuuden johtamisen.

Uuden viraston eri toimialojen valvontaa pystytään kehittämään yhtenäisesti tukeutuen hallinnonalojen valvonnassa kehitettyihin parhaisiin käytänteisiin ja oppien toimintatavoista. Viraston rakenne ja voimavarat mahdollistavat kokonaan uusien, asiakaslähtöisempien ja vaikuttavampien digitalisaation tukemien valvonnan menettelytapojen luomisen sekä osaamisen laaja-alaisen käytön.

Ympäristötehtävissä nykyisten 13 ELY-keskuksen ja 4 AVI:n tehtävien yhdistäminen yhteen valtakunnalliseen virastoon tarjoaa merkittäviä synergiaetuja Lupa- ja valvontaviraston sisällä. Viraston eri osa-alueiden asiantuntijuus ympäristöasioissa on jatkossa hyödynnettävissä koko valtakunnan alueella niin lupa- kuin valvonta-asioissa ja mahdollistaa asiakkaalle yhden luukun ympäristölliset palvelut. Ympäristöluvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä myös viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee ja prosessien kehittäminen helpottuu.

Varautumisen kehittämisessä synergiaedut ovat suuret. Nyt HE:ssä olevan nykyisen tehtävän täsmentämisellä ja valmiustoimikunnista säätämisellä vahvistettaisiin varautumisvastuiden yhteensovittamista ja varmistettaisiin varautumisen yhteistoiminnan toteutumista alueellisten viranomaisten kanssa. Kaikilla osastoilla on vastuunsa varautumisesta, ei vain PeValla. Tätä ei voi tehdä siiloissa. Valtakunnallisessa rakenteessa ohjaamien ja johtaminen ja yhteistyö on huomattavasti helpompaa, kuin rakenteessa, jossa on 6+1 virastoa ja kaikilla niillä omat vastuualueensa.

Synergiaa syntyy myös johtoryhmätyöskentelyn kautta ja asioiden yhteisen käsittelyn velvoitteen kautta. Synergiaa tulee löytymään ihan käytännön tekemisessä, yhtenä esimerkkinä mm. valvontatoiminnan kehittäminen. Saman viraston tehtäviin ja toimialaan kuuluvissa tehtävissä voidaan suorittaa useampi asia yhdellä käynnillä usean sijaan, ilman virka-apupyyntöjä. Monialaisessa virastossa osaaminen karttuu ja kumuloituu. Yhteiset toiminnot ja yhteinen kehittäminen ensiarvoisen tärkeää.

Kuinka Lupa- ja valvontavirastoa ohjataan?

Virasto on yksi kirjanpitoyksikkö ja tulosohjattu virasto. Viraston tulos- ja resurssisuunnittelumalli toteuttaa ministeriövastuuta ja virastolle valmistellaan yksi koko virastoa koskeva tulossopimus.

Viraston toiminta rahoitetaan pääsääntöisesti kahdelta toimintamenomomentilta: valtiovarainministeriön pääluokkaan sijoitettavalta ns. pääasialliselta toimintamenomomentilta ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan sijoitettavalta työsuojeluvalvonnan toimintamenomomentilta.

Viraston ohjaus jaetaan yleishallinnolliseen ohjaukseen ja toimialaohjaukseen.

Yleishallinnollisesta ohjauksesta vastaa valtiovarainministeriö, joka vastaa myös ohjauksen koordinoinnista ja yhteen sovittamisesta sekä ohjauksesta viraston hallintoa ja yhteisiä toimintoja

koskien. Toimialaohjauksesta vastaa kukin viraston tehtävälainsäädännössä vastaava ministeriö omalla toimialallaan.

Mikäli ohjauksen toimenpiteitä yhteen sovitettaessa ilmenee ministeriöiden välillä eriäviä näkemyksiä, toteutetaan toimenpiteet kyseessä olevasta toimialasta vastaavan ministeriöin kannan mukaisesti. Taloussuunnittelun osalta toimialaohjaava ministeriö voi ehdottaa valtiovarainministeriölle toimialaansa koskevia muutoksia talousarvio- ja kehysehdotukseen valtiovarainministeriön hallinnonalan ehdotuksen laatimista varten.

Toimiala-ohjaavien ministeriöiden vaikutusmahdollisuudet tulossopimuksen sisältöön varmistetaan osoittamalla viimekätinen päätösvalta kunkin toimialan tavoitteiden määrittelystä kullekin ministeriölle.

Minkälainen on Lupa- ja valvontaviraston johtamisjärjestelmä?

Virastoa johtaa pääjohtaja. Pääjohtaja vastaisi viraston tuloksellisuudesta tulosohjaaville ministeriöille.

Pääjohtajalla olisi toimivalta päättää

- viraston toimintamenomäärärahojen ja henkilöstövoimavarojen jakautumisesta viraston sisällä (budjetin ja tulossopimuksen puitteissa) ja viraston viraston työjärjestyksestä.

Pääjohtaja vastaisi viraston hallinnosta ja muista yhteisistä toiminnoista ml. työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka.

Toimialaosastoissa ratkaistaan asiat, jotka kuuluvat kunkin osaston substanssilainsäädännöstä tuleviin tehtäviin. Pääjohtajalle ei olisi otto-oikeutta substanssipäätöksiin.

Substanssiasioissa päätöksenteon riippumattomuus turvataan. Substanssitoimintayksikköjen johtajat vastaavat johtamiensa toimintayksiköiden tuloksellisuudesta osana viraston tuloksellisuutta (poikkeuksena työsuojelu, joka vastaa suoraan STM:lle).

Toimialaosastojen sisällä niiden johtajalla on toimivalta päättää tarkentavasta työjärjestyksestä, tehtävien hoitamisesta ja organisoinnista, toiminnan järjestämisestä sekä substanssiyksikön sisäisestä henkilöstövoimavarojen jakautumisesta.

Miten nimitystoimivalta on järjestetty valtakunnallisessa Lupa- ja valvontavirastossa?

Valtioneuvosto nimittäisi pääjohtajan VM:n esittelystä. Toimialaosaston johtajan nimittäisi valtioneuvosto sen ministeriön esittelystä, jonka toimialaan osaston tehtävät pääasiallisesti kuuluvat.

Pääjohtaja nimittäisi toimialaosaston johtajan välittäminä alaisina toimivat esimiehet. Heidän alaisensa henkilöstön nimittäisi toimialaosaston johtaja. (ns. yksi yli yhden periaate).

Työsuojeluasioista vastaavan toimialaosaston johtaja nimittäisi kuitenkin osastonsa koko henkilöstön.

Miten monialaisuus ja yhteistyö varmistetaan Lupa- ja valvontavirastossa

Viraston johdolla on velvollisuus huolehtia tarvittavasta yhtenäisyydestä ja yhteistoiminnasta. Virastossa olisi johtamisen tukena neuvoa antava johtoryhmä.

Yksi Lupa- ja valvontaviraston keskeisistä lähtökohdista on monialaisuus. Tiedonkulkua ja yhteisiä prosesseja edistetään usein eri tavoin esimerkiksi työjärjestykseen otettavilla toimintamalleilla. Koko virastokokonaisuuden näkökulmasta tarkastellen valvonta-, ohjaus- ja lupatehtävien järjestämistä valmistellaan viraston toimeenpanohankkeessa. Toimeenpanohankkeen tavoitteena on tarkastella eri toimialojen lupa-, ohjaus- ja valvontaprosessien eroja ja yhtenäistämismahdollisuuksia.

Hankkeen aikana valmistellaan myös viraston yhteistä johtamisjärjestelmää, joka tulee tukemaan yhteisten käytäntöjen kehittämistä. Myös virastolle valmistellut yhteiset palvelu- ja prosessikartat, tiedonhallintasuunnitelma sekä kokonaisarkkitehtuurityö muodostavat yhtenäistä ja yhteistä kuvaa viraston toiminnan kokonaisuudesta.

Kaikkia eri toimintatapoja ei varmasti saada yhtenäistettyä hankkeen aikana, vaan yhteistä keskustelua parhaista toimintakäytännöistä jatketaan viraston aloitettua. Viraston uusi johto viime kädessä linjaa, mitkä ovat toimintamallit.

Kuinka uudistus vaikuttaa Lupa- ja valvontaviraston asiakkaisiin?

Viraston asiakkaita ovat mm. kansalaiset, yritykset, kunnat ja hyvinvointialueet.

Valtakunnallisessa virastossa on mahdollista yhdenmukaistaa laintulkintaa. Ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistaminen mahdollistaa muun muassa ennakoitavuuden asiakkaan näkökulmasta. Asiakkaiden yhdenvertaisuus ja muut perusoikeudet toteutuvat yhdenmukaisemmin.

Viraston resurssit ovat kohdennettavissa tehtäviin yhden ison kokonaisuuden puitteissa nykyisen kuuden AVI:n, Valviran ja 13 ELY-keskuksen virastorajat sisältävän rakenteen sijaan. Yhdessä valtakunnallisessa virastossa tarvittavaa asiantuntijaresurssia voidaan joustavasti kohdentaa toimialojen erityistarpeiden ja työtilanteiden mukaan joustavasti, koko maan kattavasti.

Uudistus näkyy asiakkaiden suuntaan muun muassa siten, että virasto tuottaa laaja-alaisesti palveluja ja asian vireille paneminen on mahdollista toimipaikasta riippumatta, eli ns. yhdeltä luukulta.

Virastossa käsittelyprosessit tulevat muuttumaan, kun virastossa luodaan ja otetaan käyttöön valtakunnallisesti yhdenmukaiset prosessit. Johtaminen ja ohjaaminen ovat tehokkaampaa. Parhaat mallit saadaan ajettua käytäntöön. Käsittelyprosessien muuttumisen ja resurssien tehokkaamman

käytön myötä virasto tuottaa palveluja vaikuttavammin, yhdenvertaisemmin, tehokkaammin, laadukkaammin ja saavutettavammin.

Miten sote-valvonta käytännössä järjestetään tulevaisuudessa?

Lupa- ja valvontavirastolla on valtakunnallinen toimivalta, ja tehtäväkokonaisuudet ja valvontakohteet voidaan ryhmitellä monin eri tavoin toiminnan ja asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Lähtökohtana on, että entistä Valviran ja aluehallintovirastojen välistä työnjakoa ei uudessa virastossa ole ja viraston sote-osaston yksiköt organisoituvat ”teemoittain” valtakunnallisesti ja hoitavat tehtäviään valtakunnallisesti yhdenmukaisin prosessein. Henkilöstö kuitenkin sijaitsee ympäri Suomen ja virastolla on siten kyvykkyys toteuttaa esim. valvontakäyntejä lainsäädännön ja toiminnan tarpeiden mukaisesti.

Miten uudistus vaikuttaa ympäristöllisiin lupamenettelyihin?

Hallitusohjelman mukaan ympäristölupakäsittely (lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät) kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen. Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien hakeminen tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta.

Valtion ympäristöllisten lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamisella valtakunnallisesti toimivaltaiseen Lupa- ja valvontavirastoon luodaan edellytykset tehtävien nykyistä asiakaslähtöisemmälle, sujuvammalle, kustannustehokkaammalle ja yhdenmukaisemmalle toimeenpanolle.

Jatkossa yksi viranomainen, Lupa- ja valvontavirasto, olisi vastuussa ympäristötoimialan asioiden, kuten ympäristölupien, käsittelystä ja valvonnasta verrattuna nykytilaan, jossa toimivalta on jakautunut 4 AVI:lle ja 13 ELY-keskukselle. Viraston eri osa-alueiden asiantuntijuus on hyödynnettävissä koko valtakunnan alueella niin lupa- kuin valvonta-asioissa.

Ympäristöluvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee ja prosessien kehittäminen helpottuu. Yritykset löytävät lupapalvelut helpommin ja yhden toimivaltaisen viranomaisen tuottamana. Lupa- ja valvontavirasto myös toimisi jatkossa useissa asioissa luvituksen yhteyspisteenä ja mahdollistaisi sen, että toiminnanharjoittaja voisi asioida vain yhden valtion lupaviranomaisen kanssa.

Virastouudistus, sen toimeenpanohanke, YM:n ympäristöllisten asioiden yhden luukun asiointimahdollisuutta koskeva hanke (annetaan eduskunnalle keväällä 2025) ja sähköisen lupajärjestelmän kehittäminen yhdessä yhdenmukaistavat ja sujuvoittavat lupakäsittelyä sekä parantavat lupapäätösten laatua.

Mikä ja miksi on ympäristöasioiden yleisen edun valvontayksikkö?

Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosastolla olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Yksiköllä olisi itsenäinen puhevalta yleisen edun valvonnan asioissa viraston sisäisissä menettelyissä. Yksikkö ei käyttäisi valvontaoikeuttaan viraston ulkopuolisessa laillisuus- ja yleisen edun valvonnassa.

Yleisellä edulla ympäristöasioissa tarkoitetaan yhteiskunnan näkökulmasta tärkeitä oikeushyviä, jotka eivät ole palautettavissa yksittäisten kansalaisten tai muiden tahojen yksityiseksi eduksi. Osana perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden toteuttamista viranomaisilla on yleisen edun valvontatehtävä toimialallaan.

Ympäristöasioiden yleisen edun valvonta kuuluu osaksi viranomaiselle kuuluvia tehtäviä ympäristönsuojelulaissa, luonnonsuojelulaissa ja vesilaissa sekä nykyisessä ELY-laissa. Lakien mukaisten ympäristötehtävien kokoaminen mahdollistaa resurssien hyödyntämisen yhden lupa- ja valvontaviranomaisen mallissa nykyistä tehokkaammin ja sujuvammin, mutta samalla yleisen edun valvonta on järjestettävä asianmukaisesti uudessa hallinnon rakenteessa.

Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston olisi tietyissä tilanteissa kuultava yleisen edun valvontayksikköä. Yksiköllä olisi myös nykyiseen tilanteeseen nähden rajattu muutoksenhakuoikeus Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston päätöksiin, mikä viime kädessä takaisi yleisen ympäristöedun huomioon ottamisen päätöksenteossa jatkossakin.

Yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeuden laajuutta rajattaisiin painavan yleisen edun turvaamiseen, lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseen ja lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseen. Yleisen edun intressit pystytään tuomaan päätösten valmisteluvaiheessa esille nykyistä sujuvammin, minkä arvioidaan merkittävästi vähentävän viranomaisen muutoksenhaun kautta tapahtuvaa tarvetta yleisen edun valvontaan. Järjestelyn ei arvioida vaikuttavan asioiden käsittelyaikaan.

Elinvoimakeskuksia koskevat kysymykset ja vastaukset

Mitä elinvoimakeskukset ovat?

Vuoden 2026 alussa Suomeen perustetaan 10 uutta elinvoimakeskusta, jotka tuovat uudistuksia valtion aluehallintoon. Elinvoimakeskusten tavoitteena on luoda monialainen ja vahvempi aluehallinto, joka keskittyy alueiden ja asiakkaiden tarpeisiin. Uudistus parantaa palveluiden tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Elinvoimakeskusten henkilöstömäärät vaihtelevat arviolta 60 – 300 välillä. Yhteensä keskuksissa tulee työskentelemään noin 2 000 asiantuntijaa (arvio v. 2024 htv-tietojen pohjalta). Uudistukselle ei ole asetettu valtionhallinnon tuottavuusohjelman lisäksi erillisiä htv-säästötavoitteita. Henkilöstön virkapaikat pysyvät uudistuksessa ennallaan, vaikka työnantaja muuttuu.

Mitkä ovat elinvoimakeskusten tehtävät?

Keskukset huolehtivat monipuolisista tehtävistä, jotka liittyvät elinkeinoihin, työllisyyteen ja kulttuuriin, maahanmuuttoon ja kotoutumiseen, maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen, liikenteeseen, alueidenkäytön edistämiseen, vesitalouteen, luonnon monimuotoisuuden ja vesien hyvän tilan edistämiseen, kalatalouteen sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon.

ELY-keskusten kehittämis- ja rahoitustehtävät siirtyvät elinvoimakeskuksiin.

Elinvoimakeskuksissa hoidettavia ympäristötehtäviä ovat jatkossa vesitaloustehtävät (pl. vesilain lupa- ja valvontatehtävät sekä eräät muut vesilain tehtävät), luonnon monimuotoisuuden hyvän tilan edistämistehtävät ja ympäristöhankkeiden toteuttaminen, alueidenkäytön, ilmastotyön ja kiertotalouden edistäminen, rakennusperinnön hoitoavustukset, öljylämmitysavustukset, vesien ja merenhoidon toimenpiteiden edistäminen, neuvonta ja toteuttaminen sekä ympäristökasvatus.

Keskitetyt tehtävät

Elinvoimakeskuksilla on useita keskitettyjä tehtäviä (esimerkiksi alue- ja rakennepolitiikan välittävän toimielimen sekä vesitalouden sekä vesienhoidon ja merenhoidon osalta keskitetyt tehtävät), mikä tarkoittaa sitä, että elinvoimakeskukset ovat keskenään erilaisia ja eri kokoisia. Tehtävien tehokkaan hoitamisen ja osaamisen varmistamisen vuoksi se on edelleen välttämätöntä. Jatkossa keskitettyjen tehtävien määrää pyritään kuitenkin rajoittamaan laissa säädetyin kriteerein ja

tarkastelemaan mahdollisuuksia keskitettyjen tehtävien vähentämiseen. Syytä tälle liittyvät perustepalvelujen saatavuuden parantamiseen ja asiakkaiden yhdenmukaiseen kohteluun, voimavarojen käytön tehostamisen, kielellisten oikeuksien edistämiseen, erityisasiantutemuksen saatavuuteen tai turvallisuuden kannalta kriittisten toimintojen ylläpitoon. Nykytilaan verrattuna uusiin keskittämisratkaisuihin on esityksessä kuitenkin suhtauduttu pidättyväisesti.

Kuinka uudistus vaikuttaa elinvoimakeskusten asiakkaisiin?

Elinvoimakeskusten asiakaslähtöisyyden ja yhteisen asiakaspalvelumallin lähtökohtina ovat digitaalisuus, palvelujen ja palveluprossien sujuvuus, sidosryhmä-, verkosto- ja kumppanuusyhteistyö, erinomainen asiakaskokemus, tuottavuus ja vaikuttavuus.

Keskuksilla on alue- ja asiakastuntemusta, mikä on asiakaslähtöisyyden toteutumisen kannalta on tärkeää.

Elinvoimakeskuksilla on toimipaikka kaikissa maakunnissa.

Millainen on elinvoimakeskuksien osastorakenne?

Laissa säädetään elinvoimakeskuksen jakautumisesta tehtävien hoitamista varten osastoihin sekä kriteereistä, jotka keskuksen osastorakenteen tulisi täyttää. Osastojen koon tulisi olla riittävä toiminnan tulokselliseksi järjestämiseksi. Kaikille keskuksille yhteiset tehtävät tulisi lähtökohtaisesti organisoida samalla osastojaolla, ellei se johda tuloksellisuuden kannalta kohtuuttoman pieniin osastoihin.

VN:n asetuksella säädetään, että keskuksissa on niiden tehtävistä ja koosta riippuen vähintään kolme osastoa, joista yksi hoitaa elinkeinojen ja osaamisen, toinen liikenteen ja kolmas maaseutupalvelujen tehtäviä ja ympäristötehtäviä. Lisäksi keskuksessa voi olla osastot yhdistäviä ja muita yksiköitä esimerkiksi keskitettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Kuinka uusia elinvoimakeskuksia ohjataan?

Alueellisten elinvoimakeskusten yleishallinnollisen ohjaajana toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

Keskusten ohjaukseen osallistuvat useat ministeriöt toimialansa lainsäädännön mukaisesti (toimialaohjaava ministeriö). Ehdotettu sääntelymalli vahvistaa perustuslain 68 §:n sääntelyä ministeriövastuusta siitä, että ministeriö vastaa hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Ministeriöt ohjaavat erityisesti niitä keskusten osastoja, jotka hoitavat asianomaisen ministeriön toimialan lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä.

Keskusten ohjauksen poikkihallinnollisuutta tukemaan nimetään yhteensovittamisryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki keskuksia ohjaavat ministeriöt ja keskusvirastot sekä elinvoimakeskusten ja KEHA-keskuksen edustajat. Yhteensovittamisryhmän tehtäviin kuuluu keskusten kehys- ja talousarvio-, tulossopimus- ja tilinpäätöskannanottoasiat sekä yhteisen strategia-kirjan ja muiden strategisten linjausten sekä laajojen kehittämishankkeiden käsittely.

Minkälainen on alueellisen elinvoimakeskuksen johtamisjärjestelmä?

Alueellisia elinvoimakeskuksia johtaa päätoiminen ylijohtaja. Ylijohtaja vastaa keskuksen toiminnan tuloksellisuudesta ja keskuksen yhteisten tulostavoitteiden saavuttamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle ja muille toimialaohjauksesta vastaaville ministeriöille ja siinä tarkoitetuille keskushallinnon virastoille.

Alueellisessa elinvoimakeskuksen osastorakenteesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Elinvoimakeskuksen osastoa johtaa osastopäällikkö. Osastopäällikkö vastaa keskuksen ylijohtajalle osaston toiminnan tuloksellisuudesta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta osana keskuksen tuloksellisuutta.

Alueellisen elinvoimakeskuksen ylijohtaja ratkaisee keskuksen toimivaltaan kuuluvat asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty keskuksen muun virkamiehen ratkaistaviksi tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu. Ylijohtaja voi ottaa ratkaistavakseen asian, jonka keskuksen virkamies saa keskuksen työjärjestyksen mukaan ratkaista. Ylijohtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen eräitä laissa säädettyjä asioita.

Muita kysymyksiä, joihin kaivattaisiin vastauksia?

Miten elinvoimakeskusten toimeenpano etenee?

Elinvoimakeskusten toimeenpanoa valmistellaan alueellisesti ja valtakunnallisesti ja tavoitteena on siirtymän hoitaminen hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen hallitusti ja siten, että tehtävien hoito jatkuu häiriöttä. Hanke etenee tällä hetkellä suunnitellussa aikataulussa, mutta aikataulu on erittäin tiukka. Lakiin sisältyvillä siirtymäsäännöksillä varmistetaan osaltaan, että toiminta voi jatkua häiriöttä.

Miten uudistus vaikuttaa KEHA-keskuksen toimintaan?

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen nimi muuttuu Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukseksi (lyhenne edelleen KEHA-keskus). Keskuksen toiminta jatkuu toistaiseksi pääosin ennallaan.

Miten uudistus vaikuttaa viranomaisten väliseen suhteeseen, erityisesti EVK ja maakuntien liittojen välinen suhde?

Elinvoimakeskusten rooli alueiden kehittämisessä vastaisi nykyisten ELY-keskusten roolia alueiden kehittämisessä. Esityksellä ei siis muuteta aluekehittämisviranomaisina toimivien maakuntien liittojen tai muiden viranomaisten välistä tehtäväjakoa.

Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevat kysymykset ja vastaukset

Mitä Ahvenanmaan valtionvirastosta on tarkoitus säätää?

Ahvenanmaan valtionvirastosta on tarkoitus säätää oma laki, aluehallintovirastoista annetun lain kumoutuessa.

Ahvenanmaalla toimivan valtionviraston toimialueena on Ahvenanmaan maakunta. Valtionvirasto tuottaa valtakunnan lainsäädäntötoimivaltaan kuuluvia valtion palveluja maakunnassa. Ahvenanmaan valtionvirasto hoitaisi sille nykyisinkin kuuluvia tehtäviä.

Laissa säädettäisiin valtionviraston toimipaikasta Ahvenanmaan maakunnassa (Maarianhamina), valtionviraston ohjauksesta, hallinnon järjestämisestä, tehtävistä ja Ahvenanmaan maaherrasta valtionviraston johtajana.

Mitä vaikutuksia HE:llä on Ahvenenmaan valtionvirastoon ja laajemmin Ahvenanmaalla?

Valtionvirasto jatkaa toimintaansa nykytilaa vastaavalla tavalla.
Virastolakiuudistuksella ei ole vaikutuksia Ahvenanmaan kuntien tai maakuntahallituksen asemaa.
Valtionviraston virkamiehet jatkavat nykytilaa vastaavasti viraston palveluksessa.

Uudistuksen arvioidaan tehostavan yhteistyötä Ahvenanmaan valtionviraston ja muiden valtionhallinnon virastojen kesken.

- Tämä puolestaan tulisi näyttäytyä valtionviraston toiminnan tehostumisena ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistumisena.